

Motion till riksdagen 2025/26:3535

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Förbättrade rättigheter för personer som tillkommit genom könscellsdonation

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med arbetet att införa internationella begränsningar gällande hur många barn som en enskild donator kan ge upphov till och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att se över regelverket gällande när information om en donators identitet kan göras känd för den som tillkommit genom donationen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I en motion inlämnad av Miljöpartiet hösten 2023 om att inrätta ett nationellt register för könscellsdonatorer stod bland annat:

I Sverige får en könscellsdonator ge upphov till barn i maximalt sex familjer. Detta bland annat för att minska risken att genetiska halvsyskon träffar varandra som vuxna och blir föräldrar tillsammans utan att veta om att de är nära släkt, genetiskt. Trots detta regelverk har det förekommit att svenska kliniker har sålt donerade könsceller vidare till kliniker i andra länder, och det förekommer också att svenska kliniker har köpt in könsceller från andra länder, när det varit en brist i Sverige. Effekten av detta är att det till barn födda i Sverige efter behandlingar med donerade könsceller kan finnas ett oväntat stort antal genetiska halvsyskon i andra länder. Även om risken för att dessa träffar på varandra som vuxna är mindre än om de levde i samma land kan det ändå innebära en stor känslomässig utmaning att som vuxen få reda på att man har ett mycket stort antal halvsyskon. Föreningen Femmis, som organiserar personer som frivilligt blivit ensamstående föräldrar genom donation, har exempel på medlemmar som fått barn genom behandling med donerade könsceller i Sverige, som vittnar om över 20 genetiska halvsyskon i Europa och att det finns halvsyskon i fler än fem andra familjer i Sverige. Båda dessa situationer är effekter av att det inte finns något nationellt register. En svensk klinik som köper in donerade könsceller från ett annat land vet inte om någon annan

klirik gjort samma sak och råkat få könscller från samma donator. Då spelar det ingen roll om båda klinikerna följer regelverket med högst sex familjer.

Mycket glädjande meddelade regeringen under våren 2025 att man gett Socialstyrelsen i uppdrag att initiera arbetet med just ett sådant register. Miljöpartiet välkomnar detta.

Som det framgick av vår motion från 2023 är dock frågan om könscllsdonation också en internationell fråga, och den behöver därför adresseras också på internationell nivå. Regeringen har i olika forum redovisat att man lyft frågan med nordiska kolleger, men också med europeiska sådana, och detta arbete måste fortsätta för att säkerställa rättigheter för personer som tillkommit och kommer att tillkomma genom könscllsdonation. Internationella begränsningar för hur många barn en enskild donator kan ge upphov till borde införas. Detta är också ett önskemål som framförts av de nordiska medicinsk-etiska råden gemensamt.

En annan översyn som skulle behöva göras gäller möjligheterna för ungdomar som tillkommit genom könscllsdonation att få tillgång till information om donatorn tidigare i livet. I nuläget finns en reglering som säger att den unge ska kunna få sådan kännedom i mogen ålder, vilket i praktiken har blivit synonymt med 18 år. I flera av våra grannländer är gränsen lägre, 15 eller 16 år. Det finns anledning att reflektera över varför unga ska behöva vänta till just 18 år i de fall där önskan om att få kännedom om donatorn och eventuella halvsyskon är stark.

Människors behov av och önskemål om kännedom om sitt genetiska ursprung varierar starkt mellan individer. För vissa finns inget önskemål alls om att få veta mer om en donator, medan det hos andra kan finnas en stark önskan. Det finns en hel del forskning på området, men mer behövs. Såväl föräldrar som barn och donatorer kan ha olika behov av till exempel psykologiskt stöd som behöver tillgodoses under olika delar av livet. För att kunna säkerställa en fortsatt tillgänglig men etisk verksamhet med könscllsdonation är det nödvändigt att berörda regelverk ses över för att säkerställa att de är uppdaterade och väl avvägda och har ett tydligt rättighetsperspektiv.

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Jan Riise (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Mats Berglund (MP)

Camilla Hansén (MP)